

“ÖZGÜRLÜĞÜN PEDAGOJİSİ” ADLI KİTAPTAN KESİTLER

Giriş

- Pozitif bilimlerde, tarafsızlık ilkesi sorgusuz sualsiz benimsenir ama pozitif bilimlerin doğasında olan özeleştirici, şüphecilik ve titizlik dışarıda bırakılır.
- Oysa bilim, makul oranda özeleştirici, şüphecilik ve itiraz olmadan gelişemez.
- Öğretmek eğitimin ideolojik olduğunu bilmeyi gerektirir.
- Öğretmek etikten ayrı düşünülemez.
- Öğretmek eleştirel olma becerisi gerektirir.
- Öğretmen koşullanmalarımızın doğasını bilmeyi gerektirir.
- Öğretmek tevazu gerektirir.
- Öğretmek eleştirel düşünce gerektirir.
- Öğretmen adaylarının hemen hemen her zaman, özellikle de lisansüstü eğitimleri sırasında, istatistik ve nicel araştırma yöntemleri konularında birden fazla ders almaları gerekir; oysa sözel ideolojinin doğası konulu tek bir ders alma zorunlulukları yoktur.

İlk Sözler

- Öğretmenler, öğrencilerinin özerkliğini ön plana alan ilerici bir bakış açısına sahip olmalıdır. Bu özerklik teması, öğretmenlik mesleği için vazgeçilmezdir.
- Eğitimde, bir öğrenciye beceri ve yetkinlik kazandırmaktan daha çok fazlası vardır.
- Öğretmenlerin mesleklerini yaparken bana göre mutlaka gözetmeleri gereken etik sorumluluğun altını çizmek istiyorum. Bu sorumluluk, eğitimlerine devam eden öğretmen adayları için de geçerli.
- Öğretmenlik eğitimi asla bir talim-terbiye anlayışına indirgenmemeli; öğretmenlerin mesleğe teknik olarak hazırlanmasının çok ötesine geçmeli ve kaynağını insan etiğinin tarihselliğinden almalıdır.
- Emek sömürsünü, söylentiye gerçeğe ve gerçeği de söylentiye çeviren manipülasyonları mahkum etmekten korkmayan bir etik. Hazırlıksız yakalananın çaresiz kapana kısıldığı, zayıfın ve savunmasızın yok olup gideceği fikrinin yayılmasını mahkum etmekten korkmayan bir etik.

İlk Sözlür

- Öğretmenlik mesleğinden ayrı düşünülmesi mümkün olmayan bu etik için, ister çocuklarla ister yetişkinlerle çalışalım, mutlaka mücadele etmeliyiz.
- Mesleğimizi yaparken, öğrencilerimizle kurduğumuz ilişkilerde, öğrettiğimiz konuları ele alma şeklimizde ve farklı düşünürlerden fikirlerine katılmasak da alıntılar yaparak bu etiği yaşamak.
- Öğretmenlerin etik eğitimi sağlam olmalı ve mesleki pratikler ile etik arasında uçurum olmamalıdır.
- Öğretmenin bir meslektaşı hakkında konuşurken veya onu eleştirirken gösterdiği saygı ve bağlılığı algılamaları da büyük önem taşır.
- Etik zemininde kalmanın en büyük zorluklarından biri evrensel bir insan etiğini korumak için elimizden geleni yaparken riyakar bir ahlakçılığa da düşmemeye çalışmak.

İlk Sözler

- Sahte sofuların ahlakçılığını maskeleyen başka işe yaramayan böyle bir etiği insana yaraşır şekilde reddetmek, etik zemininde kalabilmek için sürdürdüğümüz mücadelenin bir parçasıdır.
- Kendi üzerine düşünebilen, var olduğunu bilen, yaptıklarına müdahale edebilen, onları dönüştürebilen, onlar üzerine konuşabilen ama aynı zamanda akıl yürütebilen, kıyaslayabilen, değerlendirebilen, değer biçebilen, karar alabilen, vazgeçebilen, hayal edebilen bir mevcudiyet.
- Bir etik zeminin kendini dayattığı yer, işte bu karar alma, değerlendirme, özgürlük, vazgeçme ve seçme alanı.
- Günümüzde kadercilik çok yaygın. Sorumsuz postmodern pragmatizmle birlikte insanı hareketleştiren bir ideoloji olarak kadercilik, toplumsal-tarihsel ve kültürel gerçekliği değiştirmek için yapılabilecek hiçbir şey olmadığını, dünyanın düzeninin bu olduğunu iddia eder. Bu tür kaderciliğin egemen modern versiyonu, neoliberalizmdir.

Öğrenmeden Öğretemezsiniz

- Öğretmek; bilgi aktarmak değil, bilginin üretimi veya inşası için imkan yaratmaktır.
- Eğer eğitimin süresince, öğretmenin, kendini nesne kabul eden bana nazaran özne olduğuna inanmaya başlarsam, o zaman kendimi bilen bir özne tarafından bana aktarılan biriktirilmiş bilgi parçalarını alan kişinin pasif konumuna indiririm.
- Eğitim sürecimi böyle yaşayıp anlayarak, bir nesne olan ben, nihayetinde başka nesnelerin yeniden üretiminden sorumlu bir sahte özneye dönüşürüm.
- Eğitime görevini yerine getiren kişi öğrettikçe biçimlenir veya yeniden biçimlendirir ve öğretilen kişi de süreç içinde kendini biçimlendirir. Bu anlamda öğretmek, bilgi veya içerik aktarmaktan ibaret değildir.
- Öğrenmeden öğretmek mümkün değildir. Biri, diğeri gerektirir. Ve her iki durumda da öznelerin aralarındaki apaçık farklılıklara rağmen nesne konumunda eğitilmesi mümkün değildir.
- Öğreten, öğretme sırasında öğrenir ve öğrenen, öğrenme eylemi içindeyken aynı zamanda öğretendir.

Öğrenmeden Öğretemezsiniz

- Dilbilgisi açısından bakalım; öğretmek fiili geçişli bir fiildir. Yani, bir dolaysız nesne (öğretilen şey), bir de dolaylı nesne (öğretilen kişi) gerektirir. Bu anlamıyla öğretmek, birine bir şey öğretmektir. Fakat öğretme eylemi, geçişli bir fiilden fazlasıdır.
- Öğrenmek mantık olarak öğretmekten önce gelir. Yani, öğretmenin kumaşında öğrenmek vardır.
- Öğrenme deneyiminden doğmayan bir öğretme, kimse tarafından da öğrenilemez.
- Demokratik görüşlere ve duruşa sahip bir eğitimci, eğitim praksi içinde, eleştirelliği, merakı ve öğrencinin özerkliğini savunmak zorundadır.
- Eğitimin temel işlevlerinden biri öğrencinin öğrenme sürecini benimsemesini sağlayacak ve öğretilen nesnelere bilinebilir kılabilecek bir metodolojik titizlik verebilmektir.
- Eğitimcinin görevi sadece içeriğin değil doğru düşünebilmenin öğretilmesinde de istikrarlı olmak.

Öğrenmeden Öğretemezsiniz

- Yaratıcı meydan okumalardan ziyade ezberden veya cümle ve fikirlerin ritmik tekrarından yana olan eğitimcilerin, hiçbir zaman gerçek anlamda eleştirel bir bakış açısına sahip öğretmenler olamayacakları açıktır.
- Gerçek okuma, kendini bana açan ve benim de kendimi verdiğim metinle kurulan bir tür ilişkidir ve metnin özünü kavramadan özne olma sürecini yaşayamam.
- Aslında doğru düşünebilen kişi, zaman zaman düşündükleri yanlış bile olsa, doğru düşünebilmeyi öğretecek tek kişidir.
- Doğru düşünebilmenin şartlarından biri, bildiğini sandığı şeylerden çok emin olmamayı başarabilmesidir.
- Sorgulamak, araştırmak ve aramak öğretme pratiğinde vardır. Öğretmenlerin devam eden eğitimleri boyunca kendilerini öğretmen oldukları için doğal olarak araştırmacı da görmelilerdir.
- Öğretim, çünkü incelerim, çünkü soru sorarım, çünkü kendimi sorgulamaya teslim ederim. Araştırmam çünkü bir şeylerin farkına varırım.

Öğrenmeden Öğretemezsiniz

- Sağduyu kaynaklı bilgi, sonucunda şüphesiz belli bir tür bilgiyi getiren doğan, deneyimsiz merakla elde edilir. Bu, safi deneyimden süzölen bir bilgidir.
- Öğretmen açısından doğru düşünöbilmek sağduyu bilgisini aşma sürecinde, bu sağduyu bilgisine de saygı duymaktır. Ayrıca bir öğretmenin, öğrencinin yaratıcı kapasitesine saygı duyması ve bu kapasiteyi harekete geçirmesi de gerekir.
- Öğrencinin doğal, deneyimsiz bilincinin kendiliğinden aşılamayacağını bilen eğitimci ve öğretmenler, öğrencilerin eleştirel bilincine saygı duymalıdır.
- Doğru düşünöbilme sorumluluğu öğretmene, daha doğrusu okula aittir.
- Bizi harekete geçiren ve bizim yaratmadığımız ama kendimizden bir şeyler kattığımız dünya karşısında sabırlı bir sabırsızlığa gark olmamıza neden olan merak olmasaydı, yaratıcılık da olmazdı.
- Dönüşmenin şartı, var olmanın şartıdır. İnsanlık durumunu etikten kopmuş olarak düşünmek mümkün değil çünkü etikten kopmak veya etiğı dışarıda tutmak, biz insanlar için bir ihlal anlamına gelir.

Öğrenmeden Öğretemezsiniz

- Eđitmek, biçimlendirmektir. Teknolojiye veya bilime tapmak ya da bunları şeytanlaştırmak, son derece olumsuz bir yanlış düşünme biçimidir.
- Gerçek, öğretmenin tekelindeymiş gibi davranmak saçma olduğu kadar yanlıştır da. Doğru düşünebilmek, olguların anlaşılmasında ve yorumlanmasında derinlik ister, yüzeysellik değil.
- Gerçek bir öğretmen eğilimde olan öğretmen, şu ikiyüzlü formülün yanlışlığını kabul edecektir: Dediğimi yap, yaptığımı yapma! Çünkü doğru düşünebilmeyi başaran kişi için, somut eyleme dönüşmeyen sözler değersizdir ya da pek az değerlidir. Doğru düşünmek, doğruyu yapmak da demektir.
- İki dönem boyunca halk hareketlerinin özerklik mücadelelerini tutkuyla destekleyen, sonra aynı halkların ütopyalarını değersizleştirerek ya da yok sayarak, üstelik değiştğini de kabul etmeyerek bu halklara karşı pragmatik saldırılara girişen, üstüne üstlük kendini bankacı eğitim modeliyle öğrencilerine bilgi aktarmaya adayan bir öğretmen hakkında ciddi bir öğrenci ne düşünebilir?

Öğrenmeden Öğretemezsiniz

- Yakın zamana kadar bir sol partinin üyesi olup işçi sınıfına eğitim verilmesini savunan, ama kaderci neoliberal pragmatizme teslim olduktan sonra işsizler için basit mesleki eğitimlerle yetinilmesi gerektiğini söyleyip buna rağmen kendini pedagojik ve politik olarak ilerici kabul etmeye devam eden bir eğitimci için ne söylenebilir?
- Doğru düşünebilme çabasındaki öğretmen, bu tutumu yeri geldikçe değil bir varoluş tarzı olarak benimsemeli ve bu tutumuna sağlam bir temel arayışında ciddi olmalı. Bu tutumu benimseyen bir eğitimcinin de muhalif bir kimseyle uzlaşmazlığa düşmesi elbette mümkün, ancak böyle bir durumda bu muhalif kişiye karşı başlangıçtaki anlaşmazlık nedenlerini katbekat aşan bir hınç beslememeli.
- Doğru düşünebilmenin ayrılmaz parçası yüce gönüllülüktür ve yüce gönüllülük, birine kızgın olma hakkını ortadan kaldırmamakla birlikte, bu kinizmden veya ayarsız hiddetten ayıran şeydir.

Öğrenmeden Öğretemezsiniz

- Risk almaktan korkmamak ve yenilikleri kucaklamak, doğru düşünebilme becerisine özgüdür.
- Elbette bir yenilik, sadece yeni olduğu için kabul görmemeli. Aynı şekilde eski de, sadece kronolojik olarak geçmişte kaldığı için reddedilmemeli çünkü eski de, geçen zamana rağmen kurucu sezgilerle fikirlere sadık kaldığı sürece hep yenidir.
- Her tür ayrımcılığı kararlı bir şekilde reddetmek de doğru düşünebilmenin parçasıdır. Irk, sınıf veya cinsiyete dair yerleşik fikirler insan onuruna bir saldırı, demokrasinin radikal bir inkarıdır.
- Bir sokak çocuğunu öldüren insanlar, biraz olsun adalet için mücadele eden köylüleri katledenler, bir insana derisinin rengi yüzünden ayrımcılık yapanlar, ibadet sadece beyazların hakkıymış gibi siyahların gittiği kiliseleri ateşe verenler, kadınlara ikinci sınıf insan muamelesi yapanlar vb. hiçbir ceza almadığında, bizler de buna göz yumduğumuzda değerlerimizden uzaklaşmış olmaz mıyız?

Öğrenmeden Öğretemezsiniz

- Kendine demokrasi süsü veren bir beyazların üstünlüğü düşüncesinin anlamsız kibri karşısında öfkeden çok acıma duyuyorum. Bu tür düşünce ve davranışların doğru düşünebilmenin bir gereği olan tevazuuyla uzaktan yakından ilgisi yok.
- Doğru düşünebilme ile doğru davranış birbirine bağlıdır. Doğru düşünebilmeyi öğretmen, sadece üzerinde konuşabileceğimiz veya güçlkle tarif edilebilen bir deneyim değil.
- Gerçeğin çürütülemez bir kanıtı olabilmesi için mutlaka yapılması ve yaşanması gerekir.
- Doğru düşünebilme polemikle değil diyalogla ilgilidir.
- Öğretmen adaylarının, doğru düşünebilmenin gökten zembille inmediğini, öğretmenlerin yardımcı kitaplarında yazmadığını, iktidarı işgal eden entelektüellerin bu beceriyi kitaplara almadığını, daha öğretmenlik eğitimleri sırasında anlamları gerekiyor.
- Eleştirel düşünme için şart olan teorik söylemin pratikte de uygulanabilecek kadar somut olması gerekir.

Öğrenmeden Öğretemezsiniz

- Bazen bir öğretmenin basit, hatta önemsiz bir hareketi, öğrencinin hayatında derin, geliştirici bir etki bırakabilir.
- Eğer öğretme becerimizin öğrenme becerimizden geldiğini anlamış olsaydık, sokaktaki, bir meydandaki, işyerindeki, sınıftaki, oyun alanındaki, öğretmen ve idarecilerden oluşan okul kadrosu arasındaki resmi olmayan deneyimlerin önemini anlardık.
- Güvensizlik hissini aşmanın tek yolu güven vermektir ve korku, sadece, cesaret korkunun yerini aldığında yok olabilir.
- Bitmek ile sezmek ya da hissetmek aynı şeyler değilse de aralarında yakın ilişki vardır.

Öğretmek Sadece Bilgi Aktarmak Değildir

- Öğretmeyi bilmek, basit bir bilgi aktarımı oyunu değil, bilginin inşası ve üretimi için imkan yaratmaktır.
- Sınıfa girdiğim zaman yeni fikirlere, sorulara ve öğrencilerin hem merakına hem de çekingenliklerine açık olmalıyım.
- Eğitimin ontolojik, siyasi, etik, epistemolojik ve pedagojik temelini de kavramak lazım. Bunun yanında bu eğitimin deneyimlenen, yaşanan bir şey de olması önemlidir.
- Teori ile pratiğin bir araya gelmesi, teorinin somutlaşması gerek. Bilgiyi inşa ederken, pratikte ve somut olarak bu inşanın bir parçası olmam ve öğrenciyi de bunun bir parçası yapmam gerektir.
- Doğru düşünebilmek zor, ancak bu iş meleklerle azizlerin harcı olduğundan ve azizlerle aşık atmak anlamına geleceğinden değil.
- Yaşam olan her yerde tamamlanmamışlık vardır. Öte yandan, sadece insan bu tamamlanmamışlığın bilincindedir.
- İnsanı etik yapan, onun dünyayı tinselleştirme, güzelleştirme yahut çirkinleştirme kapasitesidir.

Öğretmek Sadece Bilgi Aktarmak Değildir

- İnsan olmayı seviyorum çünkü tamamlanmamış fakat koşullanmış olduğumu biliyorum.
- Dünyaya dair fikir sahibi olmadan, bilim veya teolojiyle uğraşmadan, gizem karşısında şaşkınlığa düşmeden, öğrenmeden, eğitmeden, öğretmeden, eğitim üzerine akıl yürütmeden, siyaset yapmadan dünyada var olmak mümkün değil.
- Okula gitmek üzere evden çıktığımızda merakla, aramaya, dünyaya açık, tamamlanmamışlığımızın farkında ve sadece öğrenmeye programlı olursak, içinde yer aldığımız sürecin basit nesnelere değil de özneleri olarak öğrenme ve öğretme kapasitemizi daha iyi kullanacağımız konusunda aklımızda bir şüphe olmaz.
- Öğretmenlik mesleği için gerekli olan diğer bilgi türü de öğrenen kişinin özerkliğine saygı duyan bilgidir.
- Herkesin özerkliğine ve itibarına saygı duymak, birine yapacağımız veya yapmayacağımız bir iyilik değil, etik bir zorunluluktur.
- Öğrencinin eğitim deneyiminde saygı çerçevesinde var olmayan bir öğretmen, insanlık durumunun temel etik ilkelerini ihlal etmiş olur.

Öğretmek Sadece Bilgi Aktarmak Değildir

- Brezilya'daki gelmiş geçmiş tüm yönetimlerin bize yaptığı en büyük kötülüklerden biri, eğitim sistemini terk ettikleri başıboşluk halinin yol açtığı varoluşsal bıkkınlık ve bizleri kaderci ve kinik bir ilgisizliğe mahkum etmek.
- Bir öğretmen olarak öğrenciye ve öğrencinin, uygunsuz hareket ve tutumlarla engellemem ya da bastırmamam gereken merak ve korkularına duyduğum saygı, mütevazı ve hoşgörülü olmayı gerektirir.
- Eğer farklı olanla –bir bedeli olsa da olmasa da- bir arada yaşamayı öğrenmemişsem, kendimi açık fikirli ve aydınlanmış bir eğitimci kabul edebilir miyim?
- İlgili ve sevgi dolu bir tutum geliştirememişsem nasıl eğitimci olabilirim?
- Zaman zaman bıkkınlık hissedebilir ve daha iyi bir yol bulmaya çalışabilirim. Fakat yapamayacağım şey, bu bıkkınlığa hapsolmek ve bir hüzün, kendime ve öğrencime karşı bir değersizlik hissiyle sürüklenmektir.

Öğretmek Sadece Bilgi Aktarmak Değildir

- Daimi arayış, sadece bir dünyaya uyum sağlama becerisi değil, özellikle dünyaya müdahale etme, onu yeniden yaratma ve dönüştürme amacıyla öğrenme becerisi sağlar.
- Öğretme becerimizin kaynağı olan öğrenme becerimiz, bilginin nesnesinin özünü kavrama becerisine sahip olduğumuzu gösterir.
- İnsan, toplumsal ve tarihsel olarak, bilgiye konu olan nesneyi kavrama kapasitesi geliştiren tek canlıdır.
- Öğrenmek, inşa/yeniden inşa etmek ve değiştirmek amacıyla gözlemlemektir ve bunların hiçbiri, risk almaya ve ruhun serüvenlerine açık olmadan başarılamaz.
- Öğrenen aynı zamanda da öğretir.
- Öğretmen, bilginin doğasına dair bilgi yanında uzmanlık alanıyla ilgili belli bilgileri de kapsayan bir yeterliliğe sahip olmalıdır.
- Öğretmen olarak işimin özgüllüğünü bilmek ve öğrencilerimin öğrenme süreçlerinde aktör olabilmeleri için olumlu katkı sunma şeklindeki temel rolümü kabul etmek zorundayım.

Öğretmek Sadece Bilgi Aktarmak Değildir

- Gençlerle veya yetişkinlerle çalışıyorsam da, işimi yaparken öğrencileri motive edebileceğimi de, onlara mutlaka düzeltilmesi gereken bir sorunları olduğu mesajını verebileceğimi de dikkate almalıyım.
- Sözde öğrenciye saygı adı altında ve tatbiki mümkün olmayan bir tarafsızlık iddiasıyla siyasi görüşümü dışarıda tutma veya saklama zorunluluğunu anlayamıyorum.
- Bana göre asıl ahlak ve etik yoksunu olanlar, adaletsiz bir düzeni sürdürmek isteyenlerdir.
- İnsanın önce umudur vardır daha sonra bu umutları kaybedilebilir.
- Yeni olandan korkmayan, adaletsizlik karşısında üzülen, ayrımcılık yüzünden incinen, suçların cezasız kalmaması için mücadele eden ve kinik ve hareketsizleştirici kaderciliği reddeden açık fikirli bir insanının eleştirel bir umutla dolu olmaması, büyük bir çelişkidir.
- Zamanın sonuna henüz gelmedik. Dünya hala oluş sürecinde. Dünyadaki rolüm, gözlemle sınırlı olmamalı aynı zamanda olup bitenlere bir özne olarak müdahale etmeliyim.

Öğretmek Sadece Bilgi Aktarmak Değildir

- Bizim, bizi hayatta tutacak bir direniş biçimi bulmamız gerekiyor.
- Ezilen insanın gerici siyasetçilere oy vermesine engel olamam ama yaptıkları hata ve içine düştükleri çelişki konusunda onları uyarmak görevimdir.
- Gerici bir siyasetçiye oy vermek, statükonun korunacağını garantisidir. Eper kendimi tutarlı bir ilerici görüyorsam, retorığı dayanışmaya hakaret ve ırkçılığa mazeret anlamına gelen siyasetçiye nasıl oy verebilirim?
- Bir eğitimci olarak, birlikte çalıştığım insanların yaşadığı dünyayı, yakın çevrelerinden oluşan dünya ile bir parçası oldukları daha geniş dünyayı sürekli okumam gerekir.
- Siyasi militanların, özellikle mesihçi bir otoriteye sahip olanların en büyük hatalarından biri de, her zaman halkın dünyayı kavrayış biçimini gözden çıkarmaları olmuştur.
- Kendilerini kimsenin reddedemeyeceği gerçeğin taşıyıcısı olarak görüp en ulvi görevlerinin, bir gerçeğin dikkate alınmasını önermek yerine bu gerçeği tartışmasız bir biçimde dayatmak olduğunu sanırlar.

Öğretmek Sadece Bilgi Aktarmak Değildir

- Açık fikirli bir eğitimcinin temel görevlerinden biri, bir toplumsal grubun kendi gerçekliğini okuma/yeniden okuma şekline dikkat ve özen göstermek, böylece bu yani gerçekliğe dair genel bir kavrayışı aşama aşama teşvik etmektir.
- Egemen ideolojinin görevi, ezilenlerde, bu ezilmişlikten dolayı bir tür suçluluk duygusu uyandırmaktır.
- Öğretmek merak gerektirir.
- Merakım bana ötekini dünyasını istila etme ve bu dünyadaki sınırları yok etme hakkı vermez.
- Merakın varoluşuma kattığı enerjiyle harekete geçirilmeden, rahatsız edilmeden, zorlanmadan ne öğretebilirim ne de öğrenebilirim.
- Nesnenin bilgisinin inşası veya üretimi, merakın eleştirel hale gelmesiyle, yani kendini nesneden uzaklaştırma, nesneyi gözlemlenme, sınırlama, parçalarına ayırma, yakından inceleme, kıyaslama, soru sorma gibi nesneye metodolojik olarak yaklaşma becerisiyle olur.

Öğretmek Sadece Bilgi Aktarmak Değildir

- Soruyu teşvik etmek ve sorular üzerinde eleştirel düşünmek merakın esasıdır. Aksi halde elimizdeki tek şey, öğretmenin açıklamaları karşısında öğrencilerin edilgen kalması ve gerçekte sorulmayan sorulara cevap vermesi olacaktır.
- Önemli olan öğrencinin de öğretmenin de edilgen bir sözde diyalog değil, gerek konuşarak gerekse dinleyerek açık ve meraklı bir sorgulama olduğunu bilmeleri ve hem öğretmenin hem de öğrencilerin epistemolojik merakı içselleştirmeleridir.
- İyi öğretmen, konuşurken öğrenciyi kendi düşünce sürecinin içine çekmeyi başaran öğretmendir.
- Anlık, doğal merak ne kadar yoğunlaşırsa, o derece epistemolojik bir merak olur.
- Sadece, otorite ve özgürlüğün kendi özerklikleri içinde kaldığı ve korunduğu pratiklerle, hem disiplinli, hem de daha fazlası olma eğilimine uygun olan bir pratikten bahsedebiliriz.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Öğrencilerin, özgür olmasını sağlayabilecek sağlam ve demokratik bir öğretmenlik için gereken özelliklerden biri de kendine güven duygusudur.
- Öğretmenin kendi meşruiyetine özgüveni varsa, kimseye 'Sen kiminle konuştuğunun farkında mısın?' diye sormayacaktır.
- Mesleki yeterlilik olmadan bir öğretmenin otorite sahibi olduğunu söyleyemeyiz. Kendi eğitimini ciddiye almayan, çalışmayan, gelişmeleri takip etmek için çaba sarf etmeyen öğretmenin, sınıftaki faaliyetleri koordine edecek ahlaki otoritesi olmaz.
- Pedagojik alanı özgün bir eğitim deneyimine dönüştüren şey; adil, ciddi, mütevazı ve cömert ilişkilerden doğan ve hem öğretmenin otoritesinin hem de öğrencinin özgürlüğünün etik bir zemine oturduğu saygı iklimidir.
- Katı emirler vererek öğrenciden yaratıcılık beklenemez.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Pratik ile teoriyi, otorite ile özgürlüğü, cehalet ile bilgiyi, öğretmene saygı ile öğrenciye saygıyı ve öğretme ile öğrenmeyi birbirinden ayırmak mümkün değil. Bu kavramların hiçbiri mekanik olarak diğerinden ayrı düşünülemez.
- Öğretmen olarak, kendi özgürlüğümle ve otoritemle ilgili olabilirim ama öğrencilerin de kendi otoritelerini inşa sürecinde olduklarını unutmadan, öğrencilerin özgürlüğüyle ve özerkliklerinin gelişimiyle de doğrudan ilgilenmek zorundayım.
- Eğer bir öğretmen olarak sürekli kendi cehaletimi yenmeye çalışmıyorsam, öğrencilerimin cehaletlerini yenmelerine yardımcı olamam.
- Bilmediğim şeyi öğretemem. Fakat burada lafla yürüyen bir çabadan ve bilgiden bahsetmiyorum.
- Öğrencilere kendi analiz etme, kıyaslama, değerlendirme, karar alma, bırakma, vazgeçme becerilerimi aktarmam gerek. Yine, adil davranma, adaleti sağlama ve siyasi bir varoluşa sahip olma becerilerimi de aktarmalıyım. Bir varoluş olarak yanlışı seçemem.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Aslında öğrencilerin dikkatinden ve değerlendirmesinden kaçamayacağımı bilmek, bir öğretmen olarak bana yardımcı da olabilir, ket de vurabilir.
- Ket vuruyor olsa da, nihayetinde mesleğimi yaparken göstermem gereken özenin farkında olmamı sağlar.
- Eğer açık fikirli, demokratik bir öğretmenlik pratiği yönünde karar almışsam, böyle bir kararın gerici, otoriter, seçkinci tutum ve tavırları dışarıda bıraktığı açıktır.
- Öğrencilerin, benim öğretmenliğime dair algısı sadece davranışlarımın sonucu değildir.
- İnsani bir deneyim olan eğitim, dünyaya müdahale etmenin bir yoludur.
- Derslerin iyi ya da kötü anlatılmasından bağımsız olarak, bu tür bir müdahale, bir yandan egemen ideolojiyi yeniden üretir, ancak bir yandan da bu ideolojinin maskesinin düşürmeye yardımcı olur.
- Eğitimin, diyalektik doğası sebebiyle, bu ikisinden sadece biri olması mümkün değildir.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Bir çalışanın, okuma yazma kursu veya fabrikanın kurum içi eğitimi sırasında egemen ideolojinin olumlu ve olumsuz yönlerini tartışma hakkına razı gösterecek bir yönetici düşünemiyorum.
- Çalışanların, 'Neden açlığa ve sefalete son vermek de kaçınılmaz olmasın?' diye sormasına rıza gösterecek bir yönetici yok
- İşçileri ilgilendiren tek şeyin teknik anlamda en yüksek verimlilik seviyesine ulaşmak olduğunu ve işçilerin hiçbir yere varmayan ideolojik tartışmalara katılmak istemediklerini söylemek gericiliktir.
- İşçi, çalıştığı koşullar bağlamında yurttaş olma sürecine dahil olmalıdır. Bu süreç, hem insani hem adil bir toplum inşa etme yolundaki siyasi mücadelenin sonucudur.
- Kendimi, alanımdaki konuları iyi ve doğru şekilde öğretmeye hazır hissetmeden öğretmen olmayacağım gibi, eğitim pratiğimi de sadece konu anlatımına indirgeyemem.
- Sınıftaki tutarlılığım; söylediklerimde, yazdıklarımda ve yaptıklarımındaki tutarlılık, en az ders anlatımım kadar önemlidir.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Ben, adaletsizlik karşısında haklının ve otoriterlik karşısında özgürlüğün yanında durumum; sınırsız özgürlük karşısında otoriteyi desteklerim ve sağın veya solun diktatörlüğüne karşı demokrasiyi savunurum.
- Bağnazlığın her türü ve kişilerin ve toplumsal sınıfların ekonomik tahakkümü karşısında sürekli mücadeleyi destekleyen bir öğretmenim.
- Bolluğun yanı başındaki sefalet çarpıklığının sorumlusu olan mevcut kapitalist sistemi reddeden bir öğretmenim.
- Aksi yöndeki tüm emarelere rağmen, umut dolu bir öğretmenim.
- İnsanı tüketen ve hareketsizleştiren yanılısamaları reddeden bir öğretmenim.
- Öğretmenliğin, mücadeleyi ve öğretmekle yükümlü olduğum bilgileri önemsemediğimde kaybolacak olan kırılğan güzelliğinden gurur duyan bir öğretmenim.
- Eksikliği durumunda bedenimin ihmal yüzünden acı çekeceği maddi koşullar için mücadele etmezsem, yanı yılmış ve verimsiz olma riskini alırsam, olmam gerektiği gibi, yorulsa da vazgeçmeyen inatçı bir savaşçı olmaya devam edemem.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Öğretmenliğin güzelliği gıpta edilecek bir şey, ama kibir veya küçümseme yüzünden kolayca ellerimden uçup gidebilir de.
- Öğretmenin bazı tutum ve uygulamalarının öğrencilere çelişkili geldiği durumlar olabilir. Görünürdeki bu çelişki, genellikle öğretmenin sınıftaki faaliyetleri düzenlerken otoritesini, öğrencilere aşırı görünecek bir şekilde kullanması halinde ortaya çıkar.
- Eğer özgürlüğün hiçbir sınırı olmasaydı, insani eylem, müdahale veya mücadele alanının dışına itilmiş olurduk. Çünkü sınırsız özgürlük, insani tamamlanmamışlık halinin inkarı anlamına gelir.
- Anne babaların pedagojik görevlerinden biri de, çocuklarının karar alma süreçlerine dahil olmalarının bir hak gaspı, çocuklar namına karar alma çabası değil de kendileri açısından bir görev olduğunu çocuklara açıkça anlatmaktır.
- Benim rehberim, eğitimde tarafsızlık meselesi değil, eğitimde bir rol oynayan herkese, ne pahasına olursa olsun saygı duymak olmalı.
- İster kurumsal ister özel okullarda idareciler öğretmenlere; öğretmen ve öğrenciler de idarecilere ve birbirlerine saygı duymalı.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Uğrunda yorulmadan mücadele etmem gereken işte bu. Saygı görme ve beni küçümseyenlere karşı durma hakkım için ve senin, gerçekte olduğun kişi olabilme hakkın için mücadele etmeliyim.
- Tarafsızlık olsa olsa seçim yapmaktan kaçındığımı, adaletsizliği mahkum etmekten çekindiğimi, baskı karşısında elimi kolumu bağlayıp oturduğumu gizleyen konforlu ve biraz da ikiyüzlü bir yolu.
- Öğretmenlerin kendilerinde gerçeğin sahibi gibi davranma hakkını görmelerine ve bu şekilde zamanlarını boşa harcamalarına şahit olmak dayanılmaz bir durumdur.
- Dinleyerek konuşmayı öğrenen demokrat bir öğretmenin alanı, kendi sessiz dinlemesinin derinliklerinden konuşmak isteyebilecek o sesi bekleyerek, kendi dinleme kapasitesinin aralıklı sessizliği ile kesintiye uğramıştır.
- Özgürlük ile sevgi dolu ama aynı zamanda eleştirel bir ilişki geliştiren öğretmen ve öğrenciler olarak bizi ilgilendiren sorun, değerlendirmelere karşı olmak değil, yapıcı bir çeşitliliği ve eleştireliliği, nihayetinde de özgürlüğü susturmayı amaçlayan metodolojilere direnmek.
- Yapmamız gereken, bu tür değerlendirmelerin teorik ve pratik sonuçlarını kavramak için mücadele etmek.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Öğretmek, öğrenciye nesnenin bilgisini aktarmak değil, bilebilen bir özne olan öğrencinin öğrenmeye ve öğrendiği şeyi iletmeye muktedir olmasını sağlamaktır.
- Bu sebepten öğrenciyi dinlemek zorundayım çünkü öğrencinin, öğrenme sürecinin parçası olan şüphelerine, korku ve yetersizliklerine kulak verebilmeliyim.
- Ancak öğrenciyi dinleyerek öğrenci ile konuşmayı öğrenebilirim.
- Bir öğretmen olarak benim rolüm, öğrettiğim şey ne olursa olsun, sadece, konuların özünü öğrencinin anlayabileceği şekilde, elimden geldiğince açık tanımlamaya çalışmak değildir.
- Esas rolüm, öğrencinin nesneye dair kendi kavrayışını, elbette benim sunduğum malzemeleri kullanarak üretmesini teşvik etmek.
- Elbette öğrenci konunun özünü kavrayacak ki öğrenci olarak onunla, öğretmen olarak benim aramda gerçek iletişim kurabilsin.
- Öğrenme, öğretmen tarafından aktarılan şeyleri genel hatlarıyla ezberlemek değildir.
- Dinlemek, dinleyen öznenin ötekinin sözüne, hareketlerine, farklılıklarına açık olmayı gerektirir.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Farklılığı kabul etmeden ve farklı olan saygı duymadan, dinlemek de söz konusu olamaz.
- Fakir, siyah veya Hintli birine yahut bir zengin çocuğuna veya köylü, işçi sınıfından bir kadına karşı önyargılarım varsa elbette bu insanları dinleyemem, onlar ile konuşamam, sadece üstenci bir dille onlara konuşurum. Hatta kendime onları anlamayı yasaklarım.
- Kendimi, benden farklı olandan üstün görüyorsam, bu farklılık ne olursa olsun farklı olana kulak vermeyi reddederim. Farklı olan saygıya layık bir öteki olmaz, küçük görülen ve nefret edilen bu veya şu haline gelir.
- Böyle bir tutum tahakküm kurmak, seçimini tahakkümden yana kullanmak demektir.
- İnsanların bedenlerinin ve zihinlerinin basit birer cinayet ve istismar nesnesi haline getirildiği bir durumda tarafsız kalmak nasıl mümkün olabilir?

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Tevazu, bana saygı duymayanların küstahlığına ve aptallığına katlanmayı gerektirmez. Tevazunun gereği, böyle bir saldırı karşısında doğru tepkileri veremediğim hallerde, sakince bu saldırıyla yüzleşmek.
- Sükûnetimi muhafaza etmek, o anda mümkün olan itiraz her neyse onu iletacaktır.
- Karşımdakinin fiziksel üstünlüğüne karşılık kendi fiziksel yetersizliğimin ağırbaşlılığıyla, muhatabımın sergilediği tavırdaki korkaklığı görünür kılmak.
- Karşımdaki şu mesajı almalı: Senin, birtakım etik değerlere sahip olmadığın için aşağılık kompleksine kapıldığının farkındayım ve fizik güç kullanma tehdidin bile senin iradene boyun eğmemi sağlamaz.
- Bir öğretmen fiziki güç kullanmadan da öğrencisi istismar edebilir.
- Mesela öğrenme sürecinde bir öğrenciye karşı farklı ve önyargılı stratejiler geliştirebilir. Öğrencinin sınıfa taşıdığı, ait olduğu sınıf ve kültürle koşullanan, kendi dilinde ifade ettiği, bu nedenle kendi öğrenme imkanları önünde engel oluşturan dünya görüşüne karşı direnç göstermek gibi.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Tarafsızlığın imkansız olduğunu bilen ve demokratik ilkelere bağlı bir öğretmenin, mücadelesini devam ettirebilmek için asla unutmaması gereken özel bir bilgiye daha ihtiyacı olacaktır: Ne sırf ben öyle arzu ediyorum diye eğitim toplumsal dönüşümün tartışmasız aracı haline gelebilir, ne de iktidardakiler öyle buyurdu diye statükonun devamlılığının bir aracı olabilir.
- Tutarlı ve demokratik, yetkin, yaşam dolu ve daha iyi bir dünya umudu olan, mücadele etme ve farklı olana saygı duyma becerisini kanıtlamış bir öğretmen, okuldaki varlığının birçok andan sadece biri olduğunu bilir ve dünyanın içinde bulunduğu hali değiştirmenin en iyi yolunun tutarlı yaşamak olduğunu farkındadır.
- Bilginin sistematik üretim merkezleri olan okulların önemli görevlerinden biri, şeylerin anlaşılabilirliği ve iletilebilirliği üzerinde eleştirel bir biçimde çalışmak.
- Okulun, öğrencinin doğal merakını baskılamak veya ehlileştirmek yerine sürekli tetikleme çok önemlidir.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Öğrencilerin, öğretmenin aktardığı şeyleri alan basit bir hazne haline gelmekten kaçınmak için, dünya ile karşılaşmalarından doğan üretim sürecinde özne rolüne bürünmeleri önemlidir.
- Bir insanın, öğrenmeye muktedir bir özne olduğu tasdik edildikçe, hem özne hem de öğrenen kişi olarak gücü artacaktır.
- Matematik öğretirken aynı zamanda nasıl öğrenileceğini, nasıl öğretileceğini ve özellikle bilgi üretimi için vazgeçilmez olan epistemolojik merakın nasıl kullanılacağını da öğretmeliyim.
- Dünya çapındaki işsizlik kader değil. Dünyayı kontrol altına alan azınlığın dizginsiz açgözlülüğü yerine tüm insanların çıkarlarına hizmet etmesi gereken bir etikten yoksun olan ekonomik küreselleşmenin ve bilimsel ve teknolojik ilerlemenin bir sonucu.
- Eğer mevcut krizleri aşmak istiyorsak, bunu ancak etiğe geri dönerek yapabileceğimize inanıyorum. Bundan başka, bir seçenek göremiyorum.
- Kar olmadan kalkınmak mümkün olmayabilir; yine de kar yatırımcının ahlak dışı kazancını onaylayan ve kutsayan bir kalkınmanın yegane amacı olamaz.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Kendimizi dünyaya ve başkalarına kapatmak, noksan olduğumuz gerçeğini görmezden gelmek olur.
- Biri, bir gün her şey düzelecek dedi diye oturup bir değişim olmasını beklemek yerine, adil bir dünyanın mücadeleye değer bir hayal olduğu inancıyla radikal bir değişim için mücadele ettiğimde, ancak o zaman, maruz kaldıkları adaletsizlikler yüzünden sömürülen insanlarla aramdaki mesafeyi azaltmış olurum.
- Önemli olan, öğrenme sürecinin öğrenciyi edilgen bir hareketsizliğe itmemesi.
- Gerçek bir öğretim ile duyguların ifade edilmesi arasındaki sahte ayrımı aşmak gerektiğini düşünüyorum.
- Ders esnasında, öğrencilerimle ilişkilerimde ne kadar ciddi, soğuk, mesafeli ve kapalı kutu olursam o kadar iyi bir öğretmen olurum düşüncesi, özellikle demokratik bakış açısıyla düşünüldüğünde, hiç de değiştirilemez veya kutsal bir yasa değil.

Öğretmek İnsani Bir Eylemdir

- Duygularımı ifade etmemin bir öğretmen olarak etik yükümlülüklerimi yerine getirmeme veya otoritemi kullanmama engel olmasına müsaade edemem. Çünkü bir öğrencinin performansını, o öğrenciye karşı olumlu duygular besleyip beslemediğime göre değerlendiremem.
- Öğretme ve öğrenme, arayış, güzellik ve neşe olmadan mümkün olmaz.
- Öğretmenlik; şevk, neşe, bilimsel ciddiyet, değişime hizmet edecek teknik uzmanlık ve ne yazık ki statükonun da sürdürülmesidir.
- Öğretmenlik mesleğini hiçbir zaman idealize etmedim ve kutsallaştırmadım. Ama belli bir anda olduğumuzdan daha fazlasını olmamızı engelleyen çarpıtma ve önyargılarla mücadele etmeye geldiğine bütün kalbimle inanıyorum.